

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Ristijärven kunnanhallitus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Petteri Seppänen, kunnanjohtaja

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kunnanhallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Pääsääntöisesti kyllä. Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta voidaan parantaa digitalisaation ja liikkuvien palvelujen avulla. Lähtökohta tulee olla kuntalaisten palvelutarpeissa, jotka on turvattava. Alueelliset ja maantieteelliset erot on huomioitava mukaan lukien ikärakenne ja sairastavuus. Perusterveydenhuolto on saatava toimimaan niin, että erikoissairaanhoidon ohjautuu vain sitä tarvitsevat. Terveiden ja hyvinvoinnin tehtävät jäävät kunnille. Resurssit niiden hoitamiseen on turvattava ja huomioitava muun muassa kuntien valtionosuuksissa.

Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ei tässä vaiheessa sisällytetä sote-maakunnan tehtäviin, joten kuntien paikalliset ja alueelliset ero huomioiden kunnilla tulee olla oikeus järjestää ympäristöterveydenhuollon palvelut itse, alueellisessa yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai sopia tehtävän hoitamisesta maakunnan kanssa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Yhteistyö pelastustoimen ja ensihoidon kanssa tuo merkittäviä säästöjä resursseissa. Toiminta edellyttää riittäviä resursseja harva-alueiden kunnissa molempien toimijoiden taholta, mikäli ns. työparityöskentely pela-sote aiotaan toteuttaa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä toteutuu. Toimintamalli on kopio jo koeponnistetusta ja toimivasta kunnallishallinnosta.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Kunnat ja maakunnat ovat tulevaisuudessa samaa menoerää suhteessa valtioon (paikallishallinto), joten jos maakuntien rahoitus ei riitä, syntyy uhka kuntien valtionosuuksille.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Kommentit: 1. Toimitilojen hallinnointi on alkuvaiheessa tarkoituksen mukaisinta järjestää paikallisella tasolla ja myöhemmin alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Ympäristöterveydenhuolto olisi luonteva osa siirtää sote-maakunnan tehtäväksi. Tehtävän jääminen kuntien vastuulle tulee huomioida kuntien verotulojen ja valtionosuuksien siirrossa. Tehtävä jää nyt kuntien rahoitettavaksi.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Säädökset turvaavat saatavuuden mutta saavutettavuus heikentyy joka tapauksessa harvaan asutuilla seuduilla. Tähän voidaan vaikuttaa digitalisaation ja ns. liikkuvien palvelujen avulla.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Haasteena tulee olemaan se, miten maakunta pystyy huolehtimaan kansalaisten palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Ehdotettu lain 8 § on pääosin oikeansuuntainen. Esimerkiksi lain 1 kohta sisältää tavoitteet pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisen toteuttamisen ja palveluiden vaikuttavuuden turvaamiseksi sekä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon määrittämiseksi. Pelastustoimen valtakunnallisen strategian tavoitteissa on selkeästi määriteltävä pelastustoimen palveluntuotannon yhdenvertainen toteuttaminen sekä kehittäminen harvaan asutuilla alueilla ja kaupunki-keskuksissa. Tämä on erityisen merkityksellistä jo pelkästään sen vuoksi, että pelastustoimi on yksi sisäisen turvallisuuden viranomaisista ja jonka tehtävänä on turvata ihmisten arki niin normaali- kuin poikkeusoloissakin koko Suomen alueella.

Ehdotettu esitys ei varmista nykyistä enempää pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystalouden synergiahyötyjä tai pelastustoimen palveluntuotantokokonaisuuden toteuttamista harvaan asutuille alueille tai kasvukeskuksissa. Ehdotusta tulisi muuttaa siten, että

ensihoitopalvelukokonaisuuteen sisältyvien tehtävien toteuttaminen yhdessä pelastustoimen kanssa olisi kansallisesti velvoittavampaa kuin nyt on esitetty. Tämä on erityisen tärkeää harvaanasutuilla alueilla, joissa palveluntuotannon toteuttaminen edellyttää innovatiivisuutta, ketteryyttä ja yhteisten resurssien tarkoituksenmukaista hyödyntämistä asiakaslähtöisten, oikea-aikaisten ja vaikuttavien palvelujen toteuttamisessa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ICT-järjestelmien kehittämisen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönoton strategiset tavoitteet. ICT-järjestelmien kehittäminen ja TUVE-verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittävästi tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisoinnin kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviranomais-ten välillä.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallinta-ohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet.

Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittämisellä sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa).

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Pelastustoimen hallinnonalalla ei aikaisemmin ole ollut omavalvontaohjelman laadintavelvoitetta. Omavalvontaohjelman laadinta ja käyttöönoton toteuttaminen on kuitenkin tarkoituksenmukainen osa pelastustoimen hallinnonalan laadunhallintaa ja jonka sisältötietoa tarvitaan verrattavuuden, vaikuttavuuden arvioinnin ja toiminnan kehittämisen tueksi.]

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Kansainvälisten erityisresurssien sijoittamisessa on tarkoituksenmukaista huomioida alueellinen riskiprofiili ja toimintaympäristön erityispiirteet siten, että ne tukevat pelastustoiminnassa hyödynnettävien erityisresurssien ylläpitoa, suorituskyvyn kehittämistä ja käyttöön saamista kaikissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa. Lähtökohtana erityiskaluston sijoittamiselle tulee olla

pelastuslaitosten yhteistoiminta ja erikoiskaluston sijoittaminen tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueelle. Erikoiskaluston sijoittaminen ja muodostelmien perustaminen voidaan toteuttaa järjestämisalakiehdotuksen 5 § yleisperiaatteiden mukaisesti sote-maakuntien yhteisen päätöksen perusteella. Esimerkkeinä koottavista erityisresursseista voidaan mainita mm. metsäpalo- ja tulvantorjuntavalmiudet, CBRN- valmiudet, rauniopelastaminen, kylmäpelastaminen, kansainvälisten pelastustoiminnan resurssien ylläpito ja koordinaatio, erityisresurssien hälyttäminen (24/7) tilannekeskus jne. Tilannekeskuksen osalta voidaan vielä todeta, että päätöksen kansallisten erityisresurssien lähettämisestä kansainväliseen toimintaan tekee sisäministeriö, jolloin pelastustoimen valtakunnallinen 24/7 tilannekeskus voisi toimia sisäministeriön tukena kansallisten erityisresurssien hälyttämisessä.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen sekä hälyttämisen koordinaatio-toiminto olisi tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen 24/7 valtakunnallisen tilanne/ johtokeskuksen yhteyteen. Pelastustoimen valtakunnallinen tilannekeskustoiminta olisi tarkoituksenmukaista antaa Helsingin kaupungin, Vantaan ja Keravan ja Länsi-Uudenmaan sote-maakuntien hoidettavaksi. Valtakunnallinen tilannekeskus olisi myös osa pelastustoimen tilannekeskuspalvelukokonaisuutta (1+4+13), joka sisältyy ehdotukseen pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämisestä (SM 21/2018).

Kansainvälisen pelastustoiminnan kalusto ja varusteet tulisi sijoittaa Pohjois-Savon sote-maakunnan alueelle pelastuspalvelumekanismiin rekisteröityjen muodostelmien tarvitseman kaluston osalta. Muun kansainväliseen avun erikoiskalusto tai pelastuslaitosten oma erikoiskalusto tulisi kyetä sijoittamaan maantieteellisesti ja uhkaperusteisesti tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueella. Erikoiskaluston sijoituspaikkoina voisivat toimia esimerkiksi yliopisto sote-maakunnat.

Rauniopelastamistoimintaan kykeneviä muodostelmia ja erityiskalustoa olisi tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen yhteistoiminta-alueille siten, että yliopisto sote-maakunnat toimisivat keskuspaikkoina. Pelastusmuodostelman kokonaisvahvuus muodostettaisiin sote-maakuntien yhteisen sopimuksen perusteella ympäröivien pelastuslaitosten henkilökunnasta esim. 1 ryhmä/ pelastuslaitos.

Peruste: Pelastustoimen rauniopelastamisen suorituskyvyn kehittäminen palvelee niin kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen, kuin myös kansallisen suorituskyvyn kokonaisvaltaista kehittämistä. Toisena merkittävänä perusteena on maanalaisen rakentamisen yleistyminen (tunnelit, maanlaiset varastot, py-säköintihallit yms.) sekä kaivannaisteollisuuden (maanalaiset kaivokset) määrän voimakas kasvu sekä yhteiskunnallinen merkitys Suomessa. Maanalainen rakentaminen ja maanalla työskentely muodostavat pelastustoimelle uudenlaisen uhkaperusteen ja suorituskykyvaatimuksen rauniopelastamisen osa-alueella.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 § Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle:

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ict- järjestelmien kehittäminen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönottamisen strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT- järjestelmien kehittäminen ja TUVE- verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittäväällä tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviranomaisten välillä. Korkean varautumisen turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönotto ei rajaudu pelkästään pelastustoimeen ja sisäministeriön hallinnonalaan, vaan sillä turvataan valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteistyö ja viestintä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallinta-ohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet. Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittämisellä sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa). Lisäksi se mahdollistaa pelastustoimen hallinnonalan yhdenmukaisen tietoon perustuvan kokonaisnäkömyksen muodostamisen pelastuslaitoksien käytössä olevasta pelastus- ja erityiskalustosta ja materiaalisen varautumisen kokonaismäärästä sekä antaa riittävät perusteet tarkoituksenmukaisen huoltovarmuuden ja varastokapasiteetin määrittämiselle Suomessa. Tämä tietoon perustuva kokonaisnäkemys mahdollistaa osaltaan myös pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien tarkoituksenmukaisen käyttöön saamisen kansallisella sekä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen osa-alueilla.

12 § Sisäministeriön aloite sote-maakunnan lisärahoituksen myöntämisestä

Sote-järjestämislain 50 § mukaan valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tai poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamiseen. Myös pelastustoimessa on vastaavia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislain 12 § viittaa sote-maakuntien rahoituksesta annetun lain 12 §. Rahoituslain 12 § ei käsittele lisärahoitusta vaan valtionavustusta, lisärahoitusta käsitellään rahoituslain pykälissä 11 § Sote-maakunnan lisärahoitus ja 26 § Lisärahoituksen myöntäminen ja maksaminen. Tarkoitetaanko pelastustoimen järjestämislain 12 §:ssä lisärahoitusta vai valtionavustusta?

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Järjestämislakiehdotus sisältää aluehallintovirastoille (AVI) muodostuvan asian-tuntija-arvion laadintatehtävän (14 §) sekä valvonta ja ohjaustehtävän (17 §, 18 §). Aluehallintoviraston roolia ja asemaa voisi olla tarkoituksenmukaista tarkastella pelastustoimen järjestämislakiehdotuksen sisällön ja toteuttamisen näkö-kulmasta uudestaan.

Järjestämislakiehdotuksen sisältämän keskitetyn valtionohjauksen toteuttamisen tavoitteita ja kokonaisuudenhallintaa ei parhaalla mahdollisella tavalla tue se, että Suomessa olisi myös jatkossa kuudessa aluehallintovirastossa pelastustoimen ja varautumisen vastuualueet, jotka arvioivat ja valvovat palvelujen saatavuutta sekä pelastustoimen palvelutasoa oman toiminta-alueensa osalta. Pelastustoimen raportointi ja arviointitoimenpiteet voisi olla tarkoituksenmukaista keskittää sisäministeriöön, joka johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointia ja pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Em. toimintojen keskittäminen sisäministeriöön tukisi ja voisi osaltaan edistää myös pelastustoimen uudistuksen tavoitteiden toteuttamista. Tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoona. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäntely hyväksyttävä?

ei pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä pääosin

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Voimaanpanolain 41 § 2 mom:

Kunnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu korvaus siltä osin, kuin omaisuus-järjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,7 prosenttiyksikköä 0,25 prosenttiyksikköä (korvausraja).

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tilannetta, jossa eri luottolaitokset irtisanovat siirtyvät luottonsa joko uudistukseen sisältyvien puutteellisuuden vuoksi tai omista sisäistä syistä. Mikäli luotonantajat eivät hyväksy luottojen siirtoa, ne tulevat kuntayhtymien purkamisen yhteydessä perustajakuntien maksettaviksi. Tämä mahdollinen tilanne tulisi käsitellä voimaanpanolaissa asianmukaisesti ottaen huomioon, että maakuntien lainojen rahoitusvastuun on tarkoitus siirtyä valtiolle.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Esitys on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen ja pelastustoimen tehtävien määräytymistekijöissä huomioidaan tyydyttävällä tavalla myös sote-maakunnan ja harvaan asuttujen alueiden erityispiirteet sekä palveluntuotannon toteuttamisen haasteet. Kansallisella tasolla voidaan kuitenkin todeta, että pelastustoimen]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1

päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uusien sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto on esitetty järjestettäväksi tavalla, joka on heikennys nykytilaan. Ristijärvi kannattaa Kuntien takauskeskuksen esitystä siitä, että sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto ulotetaan pelkästään siirtyville lainoille tarkoitettun järjestelyn lisäksi myös maakuntien uusiin lainoihin ja maksuvalmiusjärjestelyihin. Maakuntien verotusoikeuden puuttuessa lainoille tarvitaan valtion takaus. Tämä olisi väliaikainen ratkaisu, joka väistyisi maakuntien verotusoikeuden ja takauskeskuksen jäsenyyden myötä.

Sote-maakuntien rahoituslain 7 §:n mukaan valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä palvelutarpeen muutos otetaan huomioon siihen määrään asti, että käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa 80 prosenttia sosiaali- ja terveyden-huollon palvelutarpeen arvioidusta vuosittaisesta kasvusta. 80 prosentin leikkuri voi johtaa talouden epätasapainoon Kainuun kaltaisissa maakunnissa, joissa sote-palvelujen kysyntään vaikuttavat tarvetekijät ovat korkeat. Palvelutarpeen kasvusta huomioon otettavaa määrässä tulisi olla liikkumavaraa maakunnissa, joissa tarvetekijät ovat korkealla eikä siitä syystä toimintaa pystytä samassa suhteessa tehostamaan.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasejärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin [Siirtomalli ei saa pysyvästi heikentää yhdenkään kunnan talouden tasapainoa.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin [Syrjäisyyden perusteella määräytyvän kunnan syrjäisyyden lisäosan määräytymisperusteita ei esitysluonnoksessa ole tuotu vielä tarkasti esille. Esityksen mukaan syrjäisyyden laskennassa otettaisiin huomioon tiestö, nykyisen linnun teitse tehtävän laskennan sijaan.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-
Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Yhteisöveron metsäerä tulee säilyttää nykyisellään.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-
Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-
Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä vastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-
Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin [Järjestäjänä toimivan sote-maakunnan omavalvonta ja palveluntuotannon jatkuva arviointi sekä avoin tietojen vaihtaminen luovat edellytykset palvelujen laadun kehittä-miseen sekä kustannustason nousun hillitsemiseen.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-
80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Kustannusten hallitsemisen ja riittävän rahoituksen turvaamiseksi olisi

perusteltua ottaa lakiesityksessä tarkemmin kantaa ICT- muutuskustannusten

kokonaisvaikutuksista jo talouden hallinnan ja ennakoitavuudenkin vuoksi. Esityksen mukainen takautuva kustannusten määrittäminen voi sisältää uhkan siitä, että ICT-muutuskustannukset eivät sisälly sote-maakunnan muutuskustannuksiin täysimääräisesti ja pakollinen ICT-kustannuksen rahoittaminen joudutaan toteuttamaan muulla tavoin.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

tietohallinto ja ICT

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Kainuun sote.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Yhtenä sote-uudistuksen tärkeänä tavoitteena on oltava terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Tämä edellyttääkin toiminnan painotuksen siirtämistä raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön sekä varhaiseen tukeen ja matalan kynnyksen palveluihin.

Seppänen Petteri
Ristijärven kunta